

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARINI SAMARALI BOSHQARISHDA RAHBARNING TIZIMLI KO'NIKMALARINING O'RNI

Ergasheva Madinaxon Asqarali qizi

Toshkent shahridagi Puchon Universiteti magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarini samarali boshqarishda rahbarning tizimli ko'nikmalarining ahamiyati yoritilgan. Tadqiqot jarayonida rahbarning strategik fikrlashi, rejalashtirish, tashkil etish, muvofiqlashtirish va nazorat qilish kabi tizimli ko'nikmalari boshqaruv samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatishi ilmiy jihatdan asoslab berilgan. Shuningdek, zamonaviy boshqaruv yondashuvlari asosida rahbarning tizimli faoliyati ta'lim sifati va pedagoglar faoliyatiga ijobiy ta'siri tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, boshqaruv, rahbar, tizimli ko'nikma, samaradorlik, strategik rejalashtirish.

KIRISH

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyev ta'kidlaganidek, "Maktabgacha ta'lim — kelajak avlodni har tomonlama barkamol etib tarbiyalashning mustahkam poydevoridir". Shu bois maktabgacha ta'lim tashkilotlarida boshqaruv tizimini takomillashtirish va rahbarlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish dolzarb masala hisoblanadi.

Maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarining tizimli ko'nikmalarga ega bo'lishi ta'lim-tarbiya jarayonining uzluksizligi, pedagoglar faoliyatining muvofiqlashtirilganligi hamda ta'lim sifati oshishida muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqolaning maqsadi — maktabgacha ta'lim tashkilotlarini samarali boshqarishda rahbarning tizimli ko'nikmalarining o'rnini ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilishdan iborat. Tadqiqot jarayonida ilmiy-pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish, taqqoslash, umumlashtirish hamda mantiqiy tahlil metodlaridan foydalanildi. Shuningdek, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida boshqaruv jarayoniga oid normativ-huquqiy hujjatlar o'rganildi va rahbar faoliyatining tizimli yondashuv asosidagi xususiyatlari tahlil qilindi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, rahbarning tizimli ko'nikmalari quyidagi yo'nalishlarda namoyon bo'lishi aniqlandi.[1].

boshqaruv jarayonlarini rejalashtirish va maqsadlarni aniq belgilash;
pedagogik jamoa faoliyatini muvofiqlashtirish;
ta'lim jarayonida yuzaga keladigan muammolarni tizimli tahlil qilish;
ichki nazorat va monitoringni samarali tashkil etish;

resurslardan oqilona foydalanish.

Mazkur ko'nikmalarga ega rahbarlar faoliyat yuritayotgan maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagoglar ish samaradorligi va ta'lim sifati sezilarli darajada oshishi kuzatildi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarini samarali boshqarishda rahbarning tizimli ko'nikmalari muhim omillardan biri hisoblanadi. Zamonaviy ta'lim tizimida rahbar faqatgina ma'muriy boshqaruvchi emas, balki ta'lim jarayonining strategik rivojlanishini ta'minlovchi yetakchi shaxs sifatida namoyon bo'ladi. Tizimli ko'nikmaga ega rahbar tashkilot faoliyatini yaxlit mexanizm sifatida qabul qiladi va uning barcha tarkibiy qismlarini o'zaro bog'liqlikda boshqaradi. Tizimli yondashuv asosida boshqarilayotgan maktabgacha ta'lim tashkilotida ta'lim-tarbiya jarayoni, pedagoglar faoliyati, tarbiyalanuvchilarning rivojlanishi va ota-onalar bilan hamkorlik bir-birini to'ldiruvchi jarayon sifatida shakllanadi. Rahbar tomonidan qabul qilinayotgan qarorlar faqat bir yo'nalishga emas, balki butun tizimga ta'sir ko'rsatishi inobatga olinadi. Bu esa boshqaruv jarayonida izchillik va barqarorlikni ta'minlaydi.

Rahbarning tizimli ko'nikmalari, avvalo, rejalashtirish faoliyatida namoyon bo'ladi. Maqsad va vazifalarning aniq belgilanishi, qisqa va uzoq muddatli rejalar o'rtasidagi uzviylik tashkilot faoliyatining samaradorligini oshiradi. Rejalashtirish jarayonida ta'lim standartlari, davlat dasturlari va jamiyat ehtiyojlarining uyg'unlashuvi muhim ahamiyat kasb etadi. Tizimli fikrlay oladigan rahbar rejalashtirishni tasodifiy emas, balki tahlil va prognoz asosida amalga oshiradi.

Boshqaruv jarayonida pedagogik jamoani muvofiqlashtirish ham rahbarning tizimli ko'nikmalariga bevosita bog'liqdir. Jamoa a'zolari o'rtasida vazifalarning to'g'ri taqsimlanishi, mas'uliyatning aniq belgilanishi va o'zaro hamkorlik muhitining yaratilishi ta'lim sifatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Tizimli yondashuv asosida rahbar har bir pedagogning imkoniyatlari va kasbiy salohiyatini inobatga olgan holda jamoaviy faoliyatni tashkil etadi.[2].

Nazorat va monitoring jarayonlari ham tizimli boshqaruvning ajralmas qismi hisoblanadi. Rahbar tomonidan olib boriladigan ichki nazorat faqat kamchiliklarni aniqlashga emas, balki ularni bartaraf etish va rivojlanishga xizmat qilishi lozim. Tizimli ko'nikmaga ega rahbar nazorat natijalarini tahlil qiladi, xulosalar chiqaradi va keyingi rejalariga tuzatishlar kiritadi. Bu esa ta'lim-tarbiya jarayonining uzluksiz takomillashuviga olib keladi. Maktabgacha ta'lim tashkilotida resurslardan samarali foydalanish ham rahbarning tizimli ko'nikmalariga bog'liq. Moddiy-texnik baza, vaqt, kadrlar va moliyaviy imkoniyatlarning oqilona taqsimlanishi boshqaruv samaradorligini oshiradi. Tizimli yondashuv asosida rahbar mavjud resurslarni yagona maqsadga yo'naltiradi va ularning o'zaro uyg'unligini ta'minlaydi.[3].

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, tizimli ko'nikmalarga ega bo'lmagan rahbarlarda boshqaruv jarayonida tartibsizlik, rejalarining izchillikda bajarilmasligi hamda jamoada motivatsiyaning pasayishi kuzatiladi. Aksincha, tizimli fikrlay oladigan rahbar

tashkilotni yagona mexanizm sifatida boshqaradi va har bir bo'g'inning o'zaro bog'liqligini ta'minlaydi. Bu esa maktabgacha ta'lim tashkilotining barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'lim tashkilotlarini samarali boshqarishda rahbarning tizimli ko'nikmalari muhim ahamiyatga ega. Ushbu ko'nikmalar rahbarga ta'lim jarayonini puxta rejalashtirish, pedagoglar faoliyatini muvofiqlashtirish va ta'lim sifatini oshirish imkonini beradi. Shu sababli, maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarlarining tizimli boshqaruv ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan malaka oshirish dasturlarini takomillashtirish zarur.[4].

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent, 2022.
2. O'zbekiston Respublikasi "Maktabgacha ta'lim to'g'risida"gi Qonuni
3. Xodjayev B. Ta'lim boshqaruvi asoslari. – Toshkent: Fan, 2020.
4. Abdullayeva M. Pedagogik menejment. – Toshkent, 2019.